

22.06.2018

Українець Т.

Томаш Пшонка: «Наша співпраця розпочалась недавно, але у Elsevier і України амбітні плани з єдиним завданням – розвиток науки»

Торік МОН підключило за кошти держбюджету 103 виші та наукові установи до визнаних у світі міжнародних наукових баз даних Scopus і Web of Science. Зараз у Міністерстві планують провести конкурс на новий цикл передплати, але чи справді цей інструмент допомагає українській науці? Говоримо про це з Томашем Пшонкою – директором представництва Elsevier у Центральній Європі – компанії, що є постачальником інформаційних продуктів і послуг, зокрема Scopus (DT.UA).

– *Пане Томаш, Scopus відомий тим, що на основі цих даних будуються університетські рейтинги THE і QS. Як ви оцінюєте перспективи українських вишів на зростання в рейтингах? Elsevier може їм чимось допомогти?*

– Сьогодні ми бачимо 5 українських вишів у рейтингу THE і 6 – у рейтингу QS. Ми вже давно переконалися, що коли є мета й амбіції поліпшити позиції в рейтингу, то завжди знайдуться ресурси, аби це реалізувати. Elsevier може допомогти, надавши кращий науковий контент для дослідників і кращі інструменти для людей, котрі приймають рішення. Інформація рейтингів буде корисною під час аналізу і визначення сильних чи слабких сторін вишів, а також у подальшому коригуванні стратегічного розвитку.

– *Останніми роками в науковій пресі можна натрапити на критику використання наукометрії, та, зокрема, імпаکت-фактора, для оцінки діяльності вчених. Водночас Elsevier використовує власні метрики у Scopus. Чи немає тут суперечності?*

– Суперечності немає. Ми пропонуємо CiteScore як додаткову метрику до комплексу критеріїв оцінки, які можуть використовуватися під час оцінювання. Наприклад, на рівні авторів, коли вони оцінюють і обирають журнали для своєї публікації, або керівництвом вишу, коли готується порівняльний аналіз результатів наукової діяльності. Журнальна метрика CiteScore безкоштовна і загальнодоступна.

– *Томаше, ви з Польщі, яка останні 20 років активно розвиває власну науку, і працюєте у Східній Європі. Поділіться досвідом – які підводні рифи найчастіше проявляються, коли національна система моніторингу й оцінки науки починає активно використовувати метрики Scopus?*

– Люди схильні спрощувати реальність, щоб легше розуміти або оцінювати ситуацію в конкретний момент. Elsevier повторює: кількість і якість мають у якійсь точці перетинатися. Крім того, ми не можемо дивитися тільки на один показник, а потім сказати, що він добрий або поганий для всієї роботи. Однак якщо кілька показників доводять один і той самий висновок і ми звірили його з контекстом, тоді, можливо, ми мусимо його розглянути.

Про обмін досвідом: я не сказав би, що є підводні рифи, це, швидше, вбудовані обмеження. Чому? Scopus не охоплює дослідницьку діяльність кожної країни. Завжди є локальна група журналів, яких ви не знайдете в жодній глобальній базі даних. Ідеться про певні формальні критерії, яким мають відповідати журнали, і наступну оцінку якості для подачі в Scopus. Не всі журнали зацікавлені в тому, щоб бути в такій базі. А об'єднувати результати

дослідницької діяльності в єдину національну систему – швидше, робота профільного міністерства. Далі. Як визначити таку ситуацію: філолог виконує переклад для медичного дослідження – це академічна робота філолога чи просто перекладацька діяльність?

Останнє, але не менш важливе: не так давно у Польщі ми провели цікавий семінар щодо сучасних інформаційних систем з дослідницької діяльності, на якому доктор Єва Розкош висвітлила тему «Як побудувати національну систему з позиції Міністерства науки». Один із головних висновків полягав у тому, що немає такого поняття як ідеальна система оцінки, коли всі задоволені результатом. Але якщо уряд хоче реалізувати певну стратегію, для цього мають використовуватись інструменти. І один з них – національна система оцінки.

– Яке майбутнє ви бачите в національних українських журналах? Чи слід їм переходити на англійську мову, щоб залишитися на плаву?

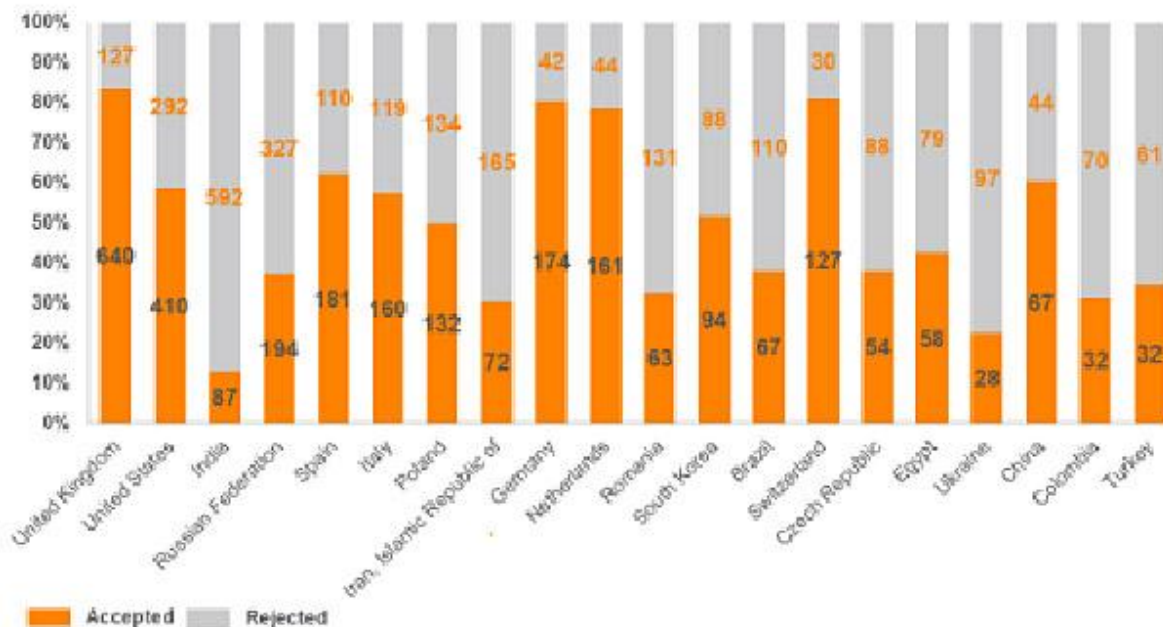
– Усі журнали, які хочуть потрапити для індексації у Scopus, мають відповідати певним критеріям. Якщо українські національні журнали відповідають цим критеріям, ми раді додати їх до бази. Але слід враховувати, що сьогодні мова науки – англійська. Тому, коли використовувати її для повного тексту, шанси, що текст буде знайдений, прочитаний і процитований, значно зростають.

Водночас зміст і наукова цінність – найважливіші показники. Обираючи між англійською анотацією значущого дослідження, яке написано українською, і повністю англійським текстом, який не має наукової цінності, ми б віддали перевагу першому варіанту.

З 2011 р. ми прийняли у Scopus 28 українських журналів. Це лише 22,4 % всіх представлених українських журналів за цей період.

About half of the reviewed titles are selected for Scopus coverage

In total 7,196 titles reviewed (2011–2018 YTD) of which 3,537 (49%) accepted
Title review results from top 20 countries with most titles reviewed:

Просування української науки в міжнародному просторі через додавання журналів для індексації в міжнародних базах даних, таких як Scopus, може бути частиною стратегії розвитку науки в країні.

– *Усі ми стежимо за непростим діалогом між великими видавцями і прихильниками відкритого доступу. Виправте мене, якщо я помиляюся, але очевидно, що на видавничому ринку відбувається трансформація, продиктована прогресом – розвитком можливостей Інтернету і зростанням вимог дослідників. Чи змінюється Scopus?*

– Elsevier відстежує ці тенденції, а отже й Scopus, як один із продуктів компанії, трансформується, щоб відповідати сучасним запитам. Наприклад, нині користувачі Scopus можуть легко здійснювати пошук у базі, використовуючи фільтр «**відкрити доступ**» та посилання із запису Scopus на весь текст статті, наприклад на веб-сайті видавця.

– *Наскільки Scopus відкритий до інтеграції з іншими системами? Припустімо, університет запустив репозитарій наукових публікацій і відкрив його міжнародним агрегаторам. Чи зможуть вони налаштувати інтеграцію у Scopus? Які є можливості і обмеження для цього?*

– Ми відкриті та підтримуємо можливості інтеграції, наскільки це можливо. Для підтвердження ми запропонували Scopus API (dev.elsevier.com) і зараз спостерігаємо щораз більше звернень до нього. Сервіс допомагає нашим користувачам налаштувати потік передачі даних за публікаціями Scopus у репозитарії, внутрішні системи обліку, на сайти організацій. Сподіваємося, що українські користувачі також протестують наш Scopus API і відчують переваги його використання.

– *І останнє запитання. Читачам буде цікаво дізнатися динаміку в Україні як щодо використання бази Scopus, так і щодо змін у науковій сфері. Які перспективи співпраці України з Elsevier?*

– Україна в цьому сенсі тільки на початку шляху: наша співпраця, як і доступ, почалися недавно, і говорити про якусь динаміку ще зарано. Проте в нас обох (Elsevier і України) амбітні плани з єдиним завданням — розвиток науки. І в цьому напрямі ми будемо розширювати й інтенсифікувати нашу співпрацю.